

یادداشت سردبیر

رابطه کمیت و کیفیت در آموزش عالی

رغبت روزافزون به تحصیلات تکمیلی و ارتقاء مدرک تحصیلی رویدادی است که در سال های اخیر در بین جوانان و حتی میانسالان به وضوح مشاهده می شود. این پدیده به ویژه در مورد مقطع دکتری تخصصی مشهود است و خیل داوطلبان دوره دکتری در رشته های مختلف علمی شاهدی بر این مدعاست. علاقمندی به تحصیل علم و کسب مدرک تحصیلی دکتری فی نفسه رویداد مبارکی است که در نگاه اول می تواند نشانگر عطش علمی جامعه و علاقه به علم آموزی در کشور باشد. از سوی دیگر جامعه دانشگاهی کشور نیز در سال های اخیر در پاسخ به این تقاضای گسترده، ظرفیت پذیرش دانشجویان دکتری را به شدت افزایش داده و امکان حضور تعداد بیشتری از علاقمندان را در مقطع دکتری فراهم کرده است. در تحلیل این قضیه نکات چندی مطرح است که عدم توجه به آنها می تواند اثرات نامطلوبی بر کیفیت آموزش عالی به ویژه در مقطع دکتری تخصصی داشته باشد. شرط اول حفظ کیفیت در آموزش عالی به ویژه در شرایط فعلی که تعداد داوطلبان و همچنین ظرفیت پذیرش دانشگاه ها افزایش چشمگیری دارد، دقت و کنترل کافی در مرحله پذیرش دانشجو است که این امر مستلزم توجه به توانمندی های داوطلبان و انتخاب درست دانشجویان مقطع دکتری است. به نظر می رسد در این رابطه دانشگاه ها معیارهای مشخصی را در نظر گرفته اند و از طریق آزمون کتبی و مصاحبه تلاش می کنند که داوطلبان را بر اساس ویژگی های علمی و پژوهشی رتبه بندی و انتخاب کنند. نکته این جاست که در شرایط فعلی که ظرفیت پذیرش در مقطع دکتری به شدت افزایش یافته، رتبه های پایین تر نیز شانس راهیابی به نظام دانشگاهی را پیدا می کنند و به این ترتیب معیارهای دقیق انتخاب دانشجو و رتبه بندی داوطلبان بر اساس این معیارها، کارایی خود را در عمل تا حد زیادی از دست می دهد. همین امر امکان راهیابی داوطلبان با قابلیت های محدود علمی و پژوهشی را نیز فراهم می کند و همین امر در نهایت ممکن است کیفیت آموزش عالی در مقطع دکتری را در مخاطره جدی قرار دهد.

نکته دوم در نظر گرفتن امکانات دانشگاه ها در رشته های مختلف تحصیلی و فراهم ساختن شرایط بهینه برای آموزش خیل دانشجویان دکتری است. این امکانات می تواند نیروی انسانی متخصص یعنی استادان مجرب و همچنین امکانات فیزیکی مانند آزمایشگاه و سایر امکانات و تجهیزات را شامل شود. توجه به بخش نخست امکانات لازم یعنی کادر علمی دانشگاه ها از اهمیت ویژه ای برخوردار است. پذیرش دانشجوی دکتری در گروه های آموزشی که فاقد هیأت علمی کافی با مرتبه علمی مناسب باشند، نتیجه ای جز کاهش کیفیت آموزش عالی در مقطع دکتری نخواهد داشت. بخش دوم امکانات مورد نیاز برای حفظ کیفیت آموزش عالی چنان که اشاره شد، وجود امکانات فیزیکی و تجهیزات لازم برای آموزش و پژوهش دانشجویان دکتری است که به نظر می رسد تمامی گروه های آموزشی در شرایط فعلی از آن برخوردار نباشند. توجه ویژه به تجهیز دانشگاه ها به پیشرفته ترین امکانات آزمایشگاهی و غیره شرط لازم حفظ کیفیت در کنار افزایش فزاینده کمیت در آموزش عالی است. امید می رود

دانشگاه‌هایی که ظرفیت خود را برای پذیرش دانشجوی دکتری افزایش داده‌اند در کنار افزایش کمیت به ارتقای کیفیت نیز اهتمام ویژه مبذول نمایند.

نجلا حریری

سر دبیر